

bio ZOEKT BOER

een gezamenlijk initiatief van Boerenbond, ABS en BioForum

**Omschakelen
naar biologische
productie,
wijnbouw**

Inleiding

De wijnbouw is in Vlaanderen een kleine, maar groeiende sector. De komende jaren evolueren we waarschijnlijk richting 1000 hectare wijngaard in heel België. Slechts een 100-tal daarvan zijn bio, waarvan het gros zich in Wallonië bevindt. We zien ook een verhoogde interesse in biowijn bij de Belgische retail en horeca. En dat biedt kansen voor onze eigen wijnbouwers! Omschakelen naar bio gaat gepaard met extra uitdagingen en de bio-productie vergt een andere aanpak. Van doorslaggevend belang is dat je als wijnbouwer inzicht hebt in de biologische principes die schuilgaan achter de normen en de wetgeving. In deze brochure krijg je een overzicht van de belangrijkste veranderingen die je op en rond je bedrijf zal moeten doorvoeren voor een succesvolle omschakeling.

**Omschakelen
naar biologische
wijnbouw**

Een gezonde, levende bodem zorgt voor een vitale wijnrank die opgewassen is tegen ziektes en plagen.

Teelttechniek

Bodem en bemesting

De bodem staat centraal in je biobedrijfsvoering. Een gezonde, levende bodem zal zorgen voor een vitale wijnrank die opgewassen is tegen ziektes en plagen. De biowetgeving stelt een aantal restricties op vlak van onkruidbeheer en bemesting die positieve gevolgen hebben voor de bodem. Zo is het inzetten van herbiciden verboden en zal de onkruidbestrijding in de wijngaard mechanisch of thermisch moeten gebeuren. Ook het gebruik van kunstmeststoffen mag niet, waardoor je aangewezen bent op organische bemesting zoals compost, dierlijke mest of organische hulpstoffen. Biowijnbouwers kiezen ook vaak voor een natuurlijke of ingezaaide begroeiing van de tussenstrook, zwartstrook, of beiden. Dergelijke vegetatie heeft vele voordelen: door een betere bodembedekking zal de onkruiddruk laag blijven, de structuur en draagkracht van de bodem erop vooruitgaan, het organische stof gehalte en bodemleven toenemen. In de zwartstrook wordt er tijdens bepaalde momenten in het seizoen echter ook voor gekozen om een aantal bodembewerkingen uit te voeren. Dit om verschillende redenen: het beheersen van onkruiden, wortelsnoei, het losmaken van de bodem om compactering tegen te gaan en mineralisatie te bevorderen, of het onderwerken van gewasresten, compost of dierlijke mest. Er zijn verschillende machines op de markt, waarbij er in principe telkens teruggevallen wordt op één of meerdere basisbewerkingen: ondiep ploegen, harken, schoffelen of borstelen.

Gewasbescherming

Elk fenologisch stadium van de wijnrank brengt andere ziektes en plagen met zich mee. Gezien ons relatief vochtige en koude klimaat vormen vooral schimmelziektes een uitdaging in de biowijnbouw. Het inzetten van chemisch-synthetische gewasbeschermingsmiddelen is niet toegestaan in de biologische productie, bijgevolg beschikt een biowijnbouwer over weinig middelen om in te grijpen tegen een ziekte of plaag eens deze zich voordoet. Het beheren van een biowijngaard vergt dus vooral een preventieve systeemaanpak. Elke individuele preventieve maatregel zal niet 100% efficiënt zijn tegen een ziekte of plaag, maar door de combinatie van vele preventieve maatregelen bekomt men een robuuste wijngaard, waarin er natuurlijke evenwichten heersen, en weinig interventie nodig is. Wanneer het natuurlijk evenwicht toch uit de hand dreigt te lopen, dient een biologische wijnbouwer natuurlijk ook aan zijn oogstzekerheid te denken en zijn er enkele gewasbeschermingsmiddelen van natuurlijke oorsprong waar hij of zij op kan terugvallen.

Vooraleer wijndruiven biologisch verwerkt kunnen worden, moet het perceel door een omschakelperiode van drie jaar. Meestal start de omschakelperiode voor een reeds bestaande wijngaard in augustus, net voor de oogst.

**Omschakelen
naar biologische
wijnbouw**

De in biowijnbouw toegestane middelen zijn vooral fungiciden op basis van koper (koperhydroxide, koperoxychloride en kopersulfaat) of zwavel. Ook kaliumwaterstofkarbonaat, cerevisiaan en COS-OGA zijn toegelaten. Voorbeelden van in bio toegestane insecticiden zijn spinosad (een bacterie-extract), Bt (*Bacillus thuringiensis*, een entomopathogene bacterie), feromonen (alleen te gebruiken in vallen en verstuivers) en natuurlijke oliën.

Rassenkeuze

In de gangbare wijnbouw kiest men vaak voor de klassieke, gekende druivenrassen. Wanneer men met deze rassen biologisch wilt telen is het gebruik van, weliswaar kleine hoeveelheden, koper of zwavel moeilijk uit te sluiten. De biosector is zelf vragende partij om vooral het kopergebruik verder af te bouwen. Verschillende grote wijnbouwonderzoeksinstituten in Frankrijk, Zwitserland, Duitsland en Italië zijn daarom gestart met een zoektocht naar nieuwe druivenrassen. Het gaat hierbij om hybrides die men bekomt door de Europese *Vitis vinifera* te kruisen met Amerikaanse soorten (*Vitis rupestris*, *Vitis aestivalis*, *Vitis rotundifolia*). Doel van deze kruisingen is het bekomen van zowel een hoge vruchtkwaliteit

(waar *Vitis vinifera* om bekend staat), als een hoge graad van schimmelresistentie (zoals waargenomen in de Amerikaanse rassen). Deze hybriden worden ook PIWI's genoemd: PIWI is de Duitstalige afkorting voor *Pilswiderstandsfähig*, dat schimmeltolerant betekent. Bekende voorbeelden van schimmeltolerante druiven zijn Cabernet Blanc, Solaris, Johanniter, Villaris, Sauvignier Gris, Regent, Pinotin en Cabernet Cortis.

Omschakeling

Vooraleer wijndruiven (meerjarige teelten) biologisch verwerkt kunnen worden, moet het perceel door een omschakelperiode van drie jaar. De omschakelingsdatum is de datum waarop jij je schriftelijk aanmeldt bij de certificerende organisatie van jouw keuze en start met het toepassen van de biowetgeving. Er zijn in Vlaanderen drie erkende biocontrole-instellingen: Tüv Nord Integra, Certysis en Inscert Partner. Meestal start de omschakelperiode voor een reeds bestaande wijngaard in augustus, net voor de oogst. De druivenoogst van september wordt dan gangbaar verwerkt. De twee daaropvolgende oogsten kunnen eventueel verwerkt worden als product 'in omschakeling'. De vierde oogst na de

omschakeling is volwaardig biologisch en kan na biologische vinificatie je eerste biowijn opleveren. Als je start met een nieuwe aanplant, na aanmelding van het perceel, ben je in principe verplicht om biologisch opgekweekte wijnstokken te gebruiken. In de praktijk zijn deze echter zelden beschikbaar, en kan er ontheffing aangevraagd worden om gangbaar uitgangsmateriaal te gebruiken. Let op met de zogenaamde 'parallele productie': het is niet toegelaten om rassen die niet visueel van elkaar te onderscheiden zijn tegelijkertijd op biologische en gangbare wijze te telen. Tijdens de omschakelperiode wordt hierop een uitzondering toegestaan.

Vinificatie

Niet alleen de druiventeelt, ook het vinificatieproces moet voldoen aan de biologische productieregels, wil je je wijn als 'bio' in de markt

Ook het vinificatieproces moet voldoen aan de biologische productieregels, wil je je wijn als 'bio' in de markt zetten.

Omschakelen
naar biologische
wijnbouw

zetten. Een eerste belangrijke regel is het feit dat alle ingrediënten van landbouwkundige oorsprong (de druiven) volgens de bioproduktiemethode moeten geteeld zijn. Verder zijn er enkele gangbare vinificatietechnieken die in bio verboden zijn of waar restricties aan verbonden zijn. Zo mogen thermische behandelingen niet boven de 70 °C en mag er niet gefilterd worden met poriën < 0,2 µm. Het gebruik van volgende processen is eveneens verboden: cryo-concentratie, verwijdering van zwaveldioxide door natuurkundige procedés, elektrodialyse, gedeeltelijke desalcoholisatie en kationenwisselaars. Verder zijn er ook restricties inzake de toegelaten additieven en oenologische hulpstoffen. Zo moet er, bij toevoeging van externe gisten, gebruik gemaakt worden van biologische gisten wanneer beschikbaar of op z'n minst niet-ggo gisten wanneer er geen biogisten beschikbaar zijn. Een laatste niet onbelangrijk punt is het feit dat er in biowijnen een lager totaal sulfietgehalte toegelaten is dan in gangbare wijnen.

Onderzoek

CCBT

Het CCBT, Coördinatiecentrum voor Praktijkonderzoek Biologische Teelt, verbindt de Vlaamse proefcentra en de biosector. Op de website kan je als teler gemakkelijk zoeken naar de nieuwste technische informatie en naar resultaten van proeven gericht op biolandbouw. CCBT verspreidt op regelmatige basis ook een nieuwsbrief. Meer info: www.ccbt.be

Pcfruit

Pcfruit voert praktijkgericht onderzoek voor de biologische wijnbouw. Meer info: www.pcfruit.be

Bio zoekt Boer

Informeert en adviseert over omschakelen naar de biologische productie. Meer info: www.biozoektboer.be

Bio zoekt Keten

Informeert over de verwerking en afzetkanalen voor biologische producten. Meer info: www.bioforum.be/nl/biozoektketen

bio ZOEKT BOER

een gezamenlijk
initiatief van
Boerenbond, ABS
en BioForum

Diestsevest 40, 3000 Leuven
info@biozoektboer.be - facebook.com/biozoektboer
www.biozoektboer.be

bio ZOEKT KETEN

EEN PROJECT VAN BIOFORUM VLAANDEREN
IN SAMENWERKING MET ALGEMEEN BOERENSYNDICAAT EN BOERENBOND

Regine Beerplein 1 bus E305, 2018 Antwerpen
www.biozoektketen.be

Vlaanderen
verbeelding werkt

Het project wordt financieel gesteund
door de Vlaamse Overheid